

Klimat- och näringslivsdepartementet

Yttrande över Klimat- och näringslivsdepartementets
promemoria En ny myndighet för miljöprövning, dnr
KN2025/01878

Sammanfattning

Umeå tingsrätt, mark- och miljödomstolen, har i tidigare yttrande över Miljötillståndsutredningens förslag i SOU 2024:98 tillstyrkt att första-instansprövningen övertas av en ny myndighet (dnr TUM 2025/89 den 10 juni 2025). Att den förändringen bör genomföras stegvis, som föreslås i promemorian, framstår som centralt med hänsyn till de principiella brister i Miljötillståndsutredningens betänkande som domstolen uppmärksammat i tidigare yttrande.

Ett successivt genomförande kan i och för sig i någon mån försvåra överblicken av det tänkta systemet och konsekvenserna av förslag då det blir viss osäkerhet vilka frågor som kommer att behandlas när.

Domstolen har därför i nu aktuell granskning av promemorian fokuserat på frågor om rättssäkerhet och vikten av en tydlig överprövningsprocess. Domstolen har fyra principiella synpunkter på förslagen i promemorian:

- Självständig och oberoende prövning hos Miljöprövningsmyndigheten behöver garanteras.
- Rollfördelningen mellan länsstyrelserna och Miljöprövningsmyndigheten behöver förtydligas.
- Handläggningsregler vid sammanläggning av ärenden bör närmare analyseras.
- Forumregeln för överprövningsprocessen är tydlig och det är av vikt att den föreskrivs.

Vikten av myndighetens oberoende och reglerad sammansättning

Konsekvenserna av att förordningen (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer ska upphöra att gälla har inte närmare berörts i promemorian. I nämnd förordning regleras idag bl.a. miljöprövningsdelegationernas sammansättning, hur dessa utses och beslutsfattande. Då konsekvenserna av upphävandet inte har kommenterats i promemorian rådet alltså oklarhet i fråga om hur beslut ska fattas i den nya Miljöprövningsmyndigheten. Domstolen erinrar om att oberoende och behovet av en reglerad sammansättning i nya prövningsmyndigheten är en grundläggande rättssäkerhetsfråga (se motiveringen i domstolens tidigare yttrande, avsnitt 2.1, s. 1 och 4 ff.).

Länsstyrelsernas och Miljöprövningsmyndighetens roller behöver klargöras

Vid miljöprövningsdelegationers prövning av ärenden finns särskilda regler om samråd och kommunikering med myndigheter och vilka myndigheter som har talerätt i 19 kap. 4, 5 och 5 a §§ miljöbalken, 9-11 §§ förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och 25 § förordningen om miljöprövningsdelegationer.

I promemorians författningsförslag är länsstyrelsernas medverkan vid prövningar hos nya Miljöprövningsmyndigheten emellertid inte säkerställd. Förslaget innebär att den nya myndigheten, gentemot länsstyrelser, inte kan tillämpa motsvarande bestämmelser som miljöprövningsdelegationer tillämpar i dag. Det finns ett behov av tydliggörande av länsstyrelsernas roll vid Miljöprövningsmyndighetens prövning av ärenden.

Vidare bör det klargöras om det är Miljöprövningsmyndigheten som ska vara motpart vid överklagande eller om det finns behov av ändring av 5 kap. 2 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar.

Handlägningsregler vid kumulation av ärenden

Miljöbalkens möjlighet att gemensamt handlägga ärenden som har samband med varandra är mer långtgående än rättegångsbalken regelverk. Till skillnad från rättegångsbalken medger miljöbalken att mål som handläggs i olika rättegångsformer sammanläggs/kumuleras (14 kap.

1-7 §§ rättegångsbalken jfr med 19 kap. 3 § och 21 kap. 3 § miljöbalken). De kumulerade målen handläggas då enligt samma handläggningsregler, för domstolens del enligt de regler som gäller för mål som prövas i första instans. Detta är något som medför en effektiv och samordnad handläggning. Enligt domstolens mening framstår det som tveksamt att införa en bestämmelse som innebär att Miljöprövningsmyndigheten kan behöva tillämpa olika handläggningsregler för ärenden som har sammanlagts (förslaget till ny bestämmelse i 19 kap. 2 a § miljöbalken). Det saknas även en närmare analys av om en sådan ordning kan ha en påverkan på överprövningsprocessen.

Förslaget tillgodoser en tydlig forumregel för överprövningsprocessen

Domstolen anser att promemorian föreslår en tydlig forumregel baserad på verksamhetens geografiska läge och att det är av vikt att bestämmelsen införs (förslaget i 3 kap. 1 § lagen om mark- och miljödomstolar). Förslaget tillgodoser de synpunkter domstolen haft i tidigare yttrande (avsnitt 2.4, s. 14).

Umeå dag som ovan

Anne Lillieroth

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Anne Lillieroth i samråd med rådmannen Anna Svedjevik (föredragande).